

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
МАГІСТРІВ**

фахових дисциплін ОПП спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього
середовища

Затверджено засіданням Кафедри екологічного
аудиту та технологій захисту довкілля
Державної екологічної академії післядипломної
освіти та управління.
протокол № 04 від 28.12.2022 року

м. Київ 2023

Методичні вказівки з виконання курсових робіт магістрів спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища кафедри екологічного аудиту та технологій захисту довкілля обговорено та схвалено на засіданнях обговорено та схвалено на засіданні Навчально методичної ради Навчально наукового інституту екобезпеки та управління Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління. (протокол № 04 від 28 грудня 2022 року)

Розробники: *Маркіна Л.М.*, доктор технічних наук, професор кафедри екологічного аудиту та технологій захисту довкілля

Іващенко Т.Г., доктор технічних наук, с.н.с., завідувач кафедри екологічного аудиту та технологій захисту довкілля

Власенко О.В., науковий співробітник

Рецензенти: Рецензенти: *Д'яченко Н.О.*, кандидат геологічних наук.

Методичні вказівки розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Технології захисту навколишнього середовища» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 183 - Технології захисту навколишнього середовища, галузь знань: 18 - Виробництво та технології.

У методичних вказівках подана інформація щодо написання змісту, структури, оформлення та форми захисту курсових робіт магістра.

Викладено основні етапи підготовки курсових робіт та критерії їх оцінювання. Висвітлено вимоги наукового керівництва щодо їх виконання. У додатках розміщено приклади оформлення роботи, вимоги щодо формування списку використаних джерел.

Методичні вказівки призначені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, що навчаються на Кафедрі екологічного аудиту та технологій захисту довкілля у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища».

© Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, 2023, м. Київ, 48 ст.

ЗМІСТ

1. ВСТУП	4
2. ТЕМАТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
3. ЗНАЧЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	7
4. ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	9
5. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ.....	10
6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ	16
7. ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ	18
9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	23
ДОДАТКИ.....	28

Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки

Додаток Б. Приклад написання анотації

Додаток В. Зразок оформлення змісту роботи

Додаток Г. Основні критерії оцінювання курсової роботи

*Додаток Д. Приклади оформлення списку використаних джерел,
відповідно до ДСТУ 8302:2015*

1. ВСТУП

Методичні вказівки з підготовки курсової роботи магістрів спеціальності 183 - Технології захисту навколишнього середовища (далі Методичні вказівки) встановлюють організаційно-методичні поради з підготовки та захисту курсових робіт з фахових дисциплін ОПП 183 «Технології захисту навколишнього середовища» на кафедрі екологічного аудиту та технологій захисту довкілля у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління.

Ці Методичні вказівки розроблені відповідно до Закону України «Про освіту» (Закон № 2145-VIII від 05.09.2017 р.), Закону України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII від 01.07.2014 р.) з урахуванням положення «Про організацію освітнього процесу у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління», положення «Про порядок оцінювання знань студентів в Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління», положення «Про академічну доброчесність у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління». В тексті положення використано інформацію з відкритих ресурсів вітчизняних та закордонних закладів вищої освіти.

Курсова робота – це самостійно виконаний та написаний текст з проведених науково-прикладних досліджень, на проміжному етапі навчання за освітнім рівнем.

Теми курсових робіт видаються викладачем та затверджуються протоколом засідання кафедри екології на початку семестру. Курсові роботи оформляються в окремі папки і здаються викладачу на перевірку впродовж навчального модульного циклу.

Підготовка курсової роботи передбачає виконання студентами таких завдань:

- поглиблення, систематизацію та закріплення знань, набутих у процесі навчання;

- розвиток навичок та умінь здійснення інформаційно-аналітичної аналізу для вирішення прикладних задач з тематики дослідження;
- закріплення та розвиток теоретичних знань за темою курсової роботи;
- розвиток умінь вести науковий пошук, узагальнювати різні пропозиції (точки зору, методичні підходи, концепції), чітко аргументувати власну точку зору з досліджуваної тематики;
- набуття вміння адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, викладеного в спеціальній літературі, передового досвіду науковців та практиків до умов діяльності об'єкту дослідження;
- закріплення практичних навичок проведення досліджень, формування його методичного забезпечення;
- опанування навичками логічного, аргументованого та послідовного обґрунтування висловленої пропозиції стосовно проблеми, що вирішується, проведення планових і прогнозних розрахунків з використанням сучасного методичного забезпечення, оцінювання ефективності висловленої пропозиції;
- оволодіння системним підходом, сучасною методологією, методичним інструментарієм та технологічними прийомами обґрунтування власних пропозицій, оцінки їх наслідків, впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність.

У методичному плані зміст курсової роботи базується на компетентності студентів, сформованих в процесі теоретичного навчання, виконання ними науково-дослідної роботи, а також проходження практики.

Курсова робота здобувача освітнього рівня магістра виконується з метою підтвердження професійної підготовки магістра. За ОПІ при виконанні курсової роботи студент набуває освітні компетенції та програмні результати:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК03. Здатність планувати, проектувати та контролювати параметри роботи окремих видів обладнання, техніки і технологій захисту навколишнього середовища.

ПР02. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, зокрема, для презентації результатів досліджень та інновацій.

ПР03. Використовувати сучасні комунікаційні, комп'ютерні технології у природоохоронній сфері, збирати, зберігати, обробляти і аналізувати інформацію про стан навколишнього середовища та виробничої сфери для вирішення завдань професійної діяльності.

ПР10. Оцінювати вплив промислових об'єктів на навколишнє середовище, наслідки інженерної діяльності на довкілля і пов'язану з цим відповідальність за прийняті рішення, планувати і проводити прикладні дослідження з проблем впливу промислових об'єктів на навколишнє середовище.

ПР13. Використовувати у практичній діяльності знання вітчизняного та міжнародного природоохоронного законодавства.

Курсова робота виконується державною мовою. Студенти, які навчаються за освітніми програмами англійською мовою викладання, або за бажанням, виконують кваліфікаційну роботу англійською мовою.

Кількість балів, яку може отримати студент за належне виконання курсової роботи, встановлюється регламентом навчальної дисципліни. Робота над курсовою роботою передбачає виконання у встановлені викладачем терміни таких етапів: узгодження теми курсової роботи, підбір та аналіз літературних джерел, розробка та проведення аналізу по заданій тематиці, оформлення звітної документації, захист курсового проекту.

Після завершення курсової роботи студент повинний здати керівнику пояснювальну записку до курсової роботи із додатками у друкованому вигляді. При виконанні пояснювальної

записки на комп'ютері їх електронні варіанти також розміщують на машинному носії та надають викладачеві.

Захист курсової роботи проводять за графіком, затвердженим керівником. Під час захисту студент повинен продемонструвати основні рішення та розробки, виконані ним самостійно, обґрунтувати їх. Загальна оцінка за курсову роботу включає оцінку змісту та рівня виконання пояснювальної записки, оцінку доповіді студента під час захисту, своєчасність завершення студентом курсової роботи, оцінку якості та функціональності розроблених рішень.

За дані, викладені у курсовій роботі, порядок використання фактичного матеріалу під час її виконання, обґрунтованість й достовірність висновків, положень персонально відповідає студент і науковий керівник. Не допускається запозичення (плагіату) матеріалу.

2. ТЕМАТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тематика курсових робіт повинна бути актуальною, відповідати сучасному стану й перспективам розвитку науки і техніки. Під час вибору теми враховуються реальні завдання для їх вирішення.

Тематика курсових робіт може передбачати використання результатів наукових досліджень кафедри.

Тематика курсових робіт визначається кафедрою.

Студентам надається право запропонувати свою тему курсової роботи з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Здобувачі погоджують теми зі своїми керівниками, після чого теми курсових робіт затверджуються, на засіданні кафедри.

3. ЗНАЧЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Для закріплення матеріалу, що вивчається на лекційних та практичних заняттях, студенти виконують курсові роботи за тематикою дисципліни. Метою виконання курсової роботи є формування екологічного мислення, закріплення теоретичних знань з дисципліни, поглиблене вивчення окремої галузі виробництва, аналіз рівня технологічності та екологічної безпеки даного виробництва для людини та навколишнього середовища. При цьому слухачі набувають навичок пошуку необхідних інформаційних джерел та матеріалів, їх аналізу та узагальнення, досвіду самостійного дослідження та писемного викладання теоретичних і практичних питань.

4. ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Термін виконання курсових робіт визначаються графіком навчального процесу кафедри на поточний рік відповідно до навчального плану ОПП.

Студент, який виконує курсову роботу:

- самостійно оцінює актуальність і соціальну значущість проблеми, пов'язаної з темою роботи;
- здійснює збирання й оброблення інформації з теми роботи;
- вивчає й аналізує отримані матеріали;
- усебічно досліджує задачі, приймає самостійні рішення з урахуванням думки наукового керівника;
- оформлює розв'язання відповідно до вимог щодо курсової роботи;
- несе повну відповідальність за зміст та оформлення роботи.

Студенти, які виконують курсові роботи, зобов'язані:

- дотримуватися термінів обрання та затвердження теми курсової роботи, виконання роботи та її складових;
- дотримуватися вимог щодо змісту та оформлення роботи;
- своєчасно надати роботу відповідно п.6, керівникові курсової роботи.

Студенти які виконують курсові роботи, мають право:

- мати повний доступ до всіх інформаційних ресурсів та баз даних Академії, Наукової бібліотеки, кафедри;
- отримувати своєчасні якісні консультації щодо виконання курсових робіт від своїх керівників та інших науково-педагогічних працівників кафедри, Академії.

5. ЗМІСТ, СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ

Зміст курсової роботи має відповідати темі. Робота повинна мати внутрішню єдність, структурованість, бути завершеною та відображати хід і результати дослідження, містити особистий внесок здобувача вищої освіти в її розвиток, отримані результати мають нести практичне значення. Обсяг курсової роботи становить 30 – 40 сторінок друкованого тексту, без урахування додатків і використаних джерел.

Список використаних джерел має складатися з не менш, аніж 20 найменувань, з них не менше третини – такі, що видані за останні 1–10 років.

У списку використаних джерел повинні бути вказані тільки ті джерела, які дійсно були використані при написанні роботи і всі використані джерела без винятку повинні бути видані державною або англійською мовами.

Кількість електронних джерел інформації не повинна перевищувати 20 % від загальної кількості джерел.

Структура кваліфікаційної роботи:

титульний аркуш (*додаток А*);

анотація; (*додаток Б*);

перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності);

зміст, з вказанням сторінок початку розділів та підрозділів;

вступ;

основна частина, що складається з розділів;

висновки (відповідно до поставлених у вступі завдань);

список використаних джерел (приклади оформлення – *додаток Д*);

додатки (у разі потреби).

Анотація - це заключний елемент роботи, він пишеться державною та англійською мовами і формується лише після його оформлення. Анотація – це знайомство з науковою роботою, вона повинна містити мінімальну, але змістовну інформацію про курсову роботу, тому роздуми та цитати не мають місце в анотації. Використання скорочень та аббревіцій не допустиме. Обсяг анотації – до однієї сторінки.

У **змісті** (подається на початку курсової роботи) містяться назви й номери початкових сторінок усіх структурних компонентів роботи, зазначених у п. 5. Зміст курсової роботи повинен бути складним і може займати 1-1,5 сторінки. Назви розділів повинні бути стислими й зрозумілими, літературно грамотними, безпосередньо пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано скорочення, нові символи, позначення тощо, то їхній перелік може бути подано у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом, а також вичерпним термінологічним апаратом.

Вступ розкриває суть і стан задач, її значущість, підстави й вихідні дані для розроблення теми. У вступі обґрунтовується актуальність й розкривається значення обраної теми для відповідної галузі; формулюються мета та завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Мета формулюється одним реченням і повинна впливати з теми роботи та очікуваним результатом. Не слід використовувати слова: «дослідження...», «вивчення...», тому що вони вказують на спосіб досягнення мети, а не саму мету.

Завдання деталізують і розкривають порушені питання. Характер завдань зумовлює структуру та змістовну частину розділів роботи. Кількість завдань повинна бути від 4 до 7. Для формування завдань використовуючи такі слова: *вивчити, проаналізувати, обґрунтувати, встановити* тощо.

Об'єкт дослідження – процес або явище, які породжують зміни технологічної ситуація що обрана для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Він відображає тему кваліфікаційної роботи та аналіз останніх досліджень із цієї теми.

У вступі наводяться дані апробації результатів дослідження (у разі наявності) – наводяться відомості щодо участі автора в конференціях, круглих столах із проблематики, пов'язаної з темою дипломної роботи, а також перелік публікацій із теми дипломної роботи, який оформлюється у вигляді додатка до роботи.

В основній частині викладається зміст дослідження: основні теоретичні положення з предмета дослідження, спрямовані на досягнення поставлених мети та завдань. Основну частину необхідно розділити на 3-5 розділів.

У тексті основних розділів може бути наступне:

Перша частина є оглядовою. Автор повинен провести детальний огляд підібраних літературних джерел з обраної теми дослідження, виявити розбіжності між теоретичним/практичним станом речей в науковій галузі, поставити завдання, необхідні для досягнення бажаного результату.

Друга частина є теоретичною. Описує суть розроблених методів розв'язання проблеми, їх рентабельність та ефективність. Або може детально описати об'єкт та предмет досліджень, умови його діяльності, існування, проблематики.

Третя частина є практичним розділом. Описує результати дослідження, рекомендації щодо їх практичного застосування, техніко-економічне обґрунтування роботи.

У **висновках** викладаються найбільш важливі теоретичні та практичні результати, одержані під час дослідження, а також рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів. Вони повинні бути чітко та ясно сформульовані – треба уникати розмитих і нечітких формулювань. Крім того, у висновках до роботи можуть аргументуватися перспективи подальшого вивчення теми дослідження. Ознайомлення з текстом висновків повинно сформувати уявлення про ступінь реалізації автором кваліфікаційної роботи поставленої мети і завдань. Висновки повинні відображати досягнення поставлених завдань і розкривати їх.

Список використаних джерел подається в порядку, за яким їх уперше згадують у тексті або в алфавітному порядку з їхньою наскрізною нумерацією. Список не обмежується, проте має бути достатнім (40-70 примірників) для більш повного розкриття теми та проведення критичного аналізу наявних публікацій із досліджуваних проблемних питань. У списку мають переважати джерела, опубліковані не пізніше, ніж за 5-8 років до написання роботи. До цього списку включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, нормативно-правові та організаційно-розпорядчі акти, електронні ресурси. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Запозичення тексту без посилань на першоджерело не дозволяється!

Для забезпечення вимог наукової етики з метою можливості відтворення матеріалу використаних джерел роботи, у тексті вміщують посилання. Посилання робляться після закінчення цитування джерела або після узагальненого викладу даних, запозичених з конкретного джерела (джерел). У тексті кваліфікаційної роботи повинні бути посилання на всі ілюстрації, таблиці, формули, що наводяться, та на всі джерела інформації, якими скористався автор під час виконання дослідження. Посилання та список використаних джерел повинні бути оформлені відповідно вимогам Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» [Чинний від 01.07. 2016р.] (*додаток Д*).

Цифрові, інформативні матеріали, що не використовуються в роботі при аналізі, а тільки підтверджують певні положення, подаються в **додатках**, розміщених наприкінці роботи, після списку використаних джерел. Додатки також можуть містити таблиці, рисунки, графіки, анкети, тести, програми спостережень, питання до інтерв'ю, методичні розробки тощо. Додатки розміщують у порядку появи посилань у тексті і позначаються буквою алфавіту.

Додатки оформляються як продовження курсової роботи на її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Оформлення допоміжних матеріалів. До допоміжних матеріалів належать: *рисунки* (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), формули, таблиці, додатки.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією з абзацу. Ілюстрації варто наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрацію, розміри якої більше формату А4, рекомендується розміщувати в додатках. За потреби, ілюстрації доповнюють поясненнями, або коментарем.

Цифровий матеріал у роботі необхідно подавати у вигляді таблиці. Таблиця має мати назву та номер. Нумерують таблиці послідовно суцільною нумерацією в межах розділу арабськими цифрами (за винятком таблиць, що наводяться у додатках). Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених між собою крапкою. З абзацу указують «Таблиця» та її номер. Через тире вказують назву таблиці (звичайним шрифтом малими літерами, крім першої великої). Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Формули нумерують у межах розділу арабськими цифрами. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Нумери формул пишуть біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули у круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули зазначають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «. у формулі (2.1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта записують із нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Формули та рівняння виконуються у формульному редакторі Microsoft Equation 3.0 або MathType 4.0 Equation, розташовуються безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині рядка. Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаків (=), (:).

Текстова частина дипломної роботи повинна бути надрукована на стандартних аркушах білого одностороннього паперу (**формат А4**). Основний обсяг кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» – у межах 70-90 сторінок. Обсяг списку використаних джерел і додатків до основного обсягу дипломної роботи не враховується. Робота друкується 14-м

розміром шрифту **Times New Roman** з міжрядковим інтервалом 1,5 (29-30 рядків на сторінку) і мати поля: зліва - 30 мм, справа - 10 мм, зверху та знизу - по 20 мм; сторінки повинні бути пронумеровані за порядком від титульного аркуша до останньої сторінки.

Кожну структурну частину роботи починають із нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи: «**ЗМІСТ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**» друкують великими друкованими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки) та не мають номера. Інші структурні частини поділяються на розділи, підрозділи та пункти. Розділи нумерують послідовно суцільною нумерацією в межах основної частини дипломної роботи (між Вступом та Висновками). Перед назвою розділу вказується слово «**РОЗДІЛ**» та його номер. Підрозділи нумерують послідовно суцільною нумерацією в межах розділу. Перед назвою підрозділу ставиться номер розділу та номер підрозділу. Наприклад:

РОЗДІЛ 2

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Ресурсозбереження та енергоефективність.

2.1.1 Поняття енергоефективності

Додаткові вимоги до оформлення курсових робіт (за необхідності) визначаються методичними рекомендаціями, які розробляють на кафедрі, з урахуванням цих вимог та затверджуються в установленому порядку.

6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ

На перевірку керівнику здається КР з обов'язковими підписом студента і зазначенням дати на титульному аркуші. Після перевірки КР, залишаються у керівника або повертається студенту з відміткою. Після внесення змін та доповнень КР повертається на повторну перевірку.

Захист курсової роботи проводиться у формі співбесіди з керівником. Захист відбувається за встановленим графіком, відповідно навчального плану кафедри, за результатами захисту визначається оцінка, яка потім оголошується студенту. У випадку виявлення керівником роботи факту несамоостійного виконання роботи, студент до захисту не допускається.

Після захисту роботи і визначення відповідної оцінки на титульному аркуші пояснювальної записки робиться запис: «Оцінка», «Дата», «Підпис керівника». На оцінку за курсову роботу впливають: якість виконання курсової роботи та компетентність та загальна ерудиція під час відповідей на запитання під час захисту.

7. ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Порядок оцінювання результатів захисту здійснюється відповідно до Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління».

У процесі визначення оцінки враховуються такі позиції:

- чіткість формулювання об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження;
- теоретичний рівень огляду наукових джерел із конкретної проблематики;
- логічність структури роботи та її відповідність темі роботи;
- системність і глибина теоретичного аналізу проблеми;
- достовірність та обґрунтованість висновків і запропонованих рішень;
- ступінь практичної скерованості роботи;
- широта й адекватність методологічного апарата;
- ступінь самоостійності проведення дослідження;
- відповідність вимогам щодо оформлення роботи;
- правильність, чіткість, аргументованість відповідей на запитання;
- здатність аргументовано відстоювати свої пропозиції, думки, погляди під час захисту.

Оцінювання захисту курсових робіт здійснюється за 100 - бальною шкалою, яка відповідно переводиться шкалу ЄКТС (додаток 8):

90-100 балів - А. Робота відповідає всім вимогам до курсових робіт:

- тема розкрита повністю;
- матеріал проаналізований ефективно;
- висновки логічні й розкривають результати розв'язання поставлених завдань;
- оформлення роботи відповідає вимогам;
- відповіді на запитання правильні.

85-89 балів - В. Тема роботи розкрита, але є окремі недоліки неприципового характеру:

- використано менше 75% літературних джерел за останніх 10 років видання;
- недостатньо використані інформаційні матеріали;
- робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, але має окремі незначні недоліки;
- доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти роботи,
- відповіді на запитання правильні.

75-84 бал - С. Тема роботи розкрита, але є окремі недоліки принципового характеру:

- поверхово проаналізовані літературні джерела;
- робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі недоліки;
- недостатньо використані інформаційні матеріали;
- доповідь логічна, але відображає не всі змістові акценти роботи, відсутнє представлення матеріалів у вигляді презентації;-окремі відповіді неповні й недостатньо переконливі.

70-74 бали - D. Тема роботи в переважно розкрита, але є окремі недоліки змістового характеру:

- в аналітичній частині спостерігається надлишок елементів описовості;
- висновки сформульовані з надмірною узагальненістю;
- добір інформаційно-ілюстративних матеріалів (таблиці, графіки, схеми тощо) не завжди вмотивований;
- є зауваження щодо оформлення роботи;
- відповіді на запитання є некоректними або вони не одержали належної аргументації.

60-69 бали - E. Тема роботи в переважно розкрита, але є численні недоліки змістового характеру:

- теоретичний розділ має реферативний характер, не містить аналізу підходів до -висвітлення проблем, заявлених у темі дипломної роботи;
- в аналітичній частині спостерігається надлишок елементів описовості;
- висновки сформульовані з надмірною узагальненістю;
- добір інформаційно-ілюстративних матеріалів (таблиці, графіки, схеми тощо) не завжди вмотивований;
- є зауваження щодо оформлення роботи;
- не всі відповіді на запитання правильні.

35-59 балів – Fx. Тема роботи розкрита поверхово, є такі недоліки:

- зміст роботи не відповідає темі;
- немає огляду сучасних літературних джерел з обраної теми;
- у роботі переважають описовість і реферативність, відсутня системність;
- є численні зауваження щодо оформлення роботи;
- висновки не видаються достовірними;
- відповіді на запитання неточні, неповні або неправильні.

0-34 балів - F, якщо:

- робота виконана не самостійно;
- структура роботи не відповідає вимогам;
- зміст роботи не розкриває її теми;
- робота вкрай недбало або неправильно оформлена.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації про курсову роботу ОПП кафедри екологічного аудиту та технологій захисту довкілля затверджуються Навчально-методичною радою Навчально наукового інституту екологічної безпеки та управління, і оприлюднюються на офіційному веб-сайті Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління.

ДОДАТКИ

Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

Кафедра екологічного аудиту та технологій захисту довкілля

**Курсова робота з освітньої компоненти -
«Ресурсозбереження та енергоефективність»
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ
В ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЛЯХ**

Виконав: студент(ка) 2 курсу групи спеціальності 183

Технології захисту навколишнього середовища

_____ **Сущенко Олена Петрівна**

Викладач: _____ **Петренко Петро Петрович,**

_____ **доктор технічних. наук, проф.**

Київ, 2023

АНОТАЦІЯ

Анотація до дипломного проєкту має розкривати актуальність і унікальність роботи. Анотація має бути чіткою та стислою. Розміщується зазвичай одразу після титульного листа.. Тут повинні бути дані про автора, тема та обсяг курсової роботи, короткий опис цілей роботи, використані елементи оформлення і додатки, висновок.

Ключові слова: (від 5 до слів або словосполучень)

ABSTRACT

The abstract for the diploma project should reveal the relevance and uniqueness of the work. The abstract should be clear and concise. It is usually placed immediately after the title page. It should contain information about the author, the topic and scope of the coursework, a brief description of the goals of the work, the design elements and attachments used, and a conclusion.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 (НАЗВА)	7
1.1 (Назва)	7
1.2 (Назва)	17
1.3 (Назва)	25
РОЗДІЛ 2 (НАЗВА).....	33
2.1. (Назва)	33
2.2 (Назва)	38
РОЗДІЛ 3 (НАЗВА).....	46
3.1 (Назва)	46
3.2 (Назва)	49
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	
Додаток А	77
Додаток Б	81

Додаток Г. Основні критерії оцінювання курсової роботи.

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ		
Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за Шкалою ЄКТС	Критерії
90-100	А	Робота відповідає всім вимогам або містить окремі недоліки, що не мають істотного значення: тема розкрита повністю; засвідчена новизна роботи; передбачене практичне значення; матеріал проаналізований ефективно; одержані результати достовірні й систематизовані; висновки логічні й розкривають результати розв'язання поставлених завдань; оформлення роботи відповідає вимогам; відгук і рецензія позитивні; доповідь на захисті є логічною, змістовною, проголошена з вільним володінням матеріалу представлена у вигляді мультимедійної презентації та цілісно відображає зміст роботи; відповіді на запитання членів АК правильні.
85-89	В	Тема роботи розкрита, але є окремі недоліки непринципового характеру: використано менше 75% літературних джерел за останніх 10 років видання; елементи новизни та практичного значення не зовсім чітко виражені; недостатньо використані інформаційні матеріали; робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, але має окремі незначні недоліки; є незначні зауваження в рецензії або відгуку наукового керівника; доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти роботи, відсутнє представлення матеріалів у вигляді презентації; відповіді на запитання членів АК переважно вичерпні й переконливі.
75-84	С	Тема роботи розкрита, але є окремі недоліки принципового характеру: поверхово проаналізовані літературні джерела; елементи новизни та практичного значення не мають чіткого вираження; робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі недоліки; є окремі зауваження в рецензії та відгуку наукового керівника; недостатньо використані інформаційні матеріали; доповідь логічна, але відображає не всі змістові акценти роботи, відсутнє представлення матеріалів у вигляді презентації; окремі відповіді на запитання членів атестаційної комісії неповні й недосить переконливі.

60-74	D	Тема роботи в основному розкрита, але є окремі недоліки змістового характеру: в аналітичній частині спостерігається надлишок елементів описовості; висновки сформульовані з надмірною узагальненістю; добір інформаційно-ілюстративних матеріалів (таблиці, графіки, схеми тощо) не завжди вмотивований; є зауваження щодо оформлення роботи; доповідь на захисті не представлена у вигляді мультимедійної презентації; рецензія та відгук наукового керівника містять зауваження; відповіді на запитання членів атестаційної комісії є некоректними або вони не одержали належної аргументації.
60-69	E	Тема роботи в основному розкрита, але є чисельні недоліки змістового характеру: теоретичний розділ має реферативний характер, не містить аналізу підходів до висвітлення проблем, заявлених у темі дипломної роботи; в аналітичній частині спостерігається надлишок елементів описовості; висновки сформульовані з надмірною узагальненістю; добір інформаційно-ілюстративних матеріалів (таблиці, графіки, схеми тощо) не завжди вмотивований; є зауваження щодо оформлення роботи; подані в роботі авторські наукові положення і пропозиції щодо їх практичного використання обґрунтовані непереконливо; рецензія та відгук наукового керівника містять суттєві зауваження; не всі відповіді на запитання правильні.
35-59	FX	Тема роботи розкрита поверхово, є такі недоліки: зміст роботи не відповідає темі; немає огляду сучасних літературних джерел з обраної теми; у роботі переважають описовість і реферативність, відсутня системність; є численні зауваження щодо оформлення роботи; висновки не видаються достовірними; рецензія та відгук наукового керівника містять принципові зауваження; відповіді на запитання неточні, неповні або неправильні.
1-34	F	Робота виконана не самостійно; структура роботи не відповідає вимогам; зміст роботи не розкриває її теми; робота вкрай недбало або неправильно оформлена

Додаток Д. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015

Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015	
КНИГИ	
Приклади	Однотомні видання
один автор	<p>Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Харків : Право, 2005. 304 с.</p> <p>Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с.</p> <p>Кузніченко С. О. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану" : наук.-практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків : Право, 2015. 164 с.</p> <p>Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України : із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ : Правова єдність, 2016. 810 с.</p> <p>Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London : New York University Press, 2000. 326 p.</p>
два автори	<p>Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.</p> <p>Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.</p> <p>Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування : наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").</p> <p>Сташис В. В., Бажанов М. И. Преступления против личности в УК УССР и судебной практике. Изд. 2-е, испр. и доп. Харьков : Вища шк., 1987. 216 с.</p>

три автори	<p>Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.</p> <p>Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків : Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).</p> <p>Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL : University of Chicago Press, 1997. 700 p.</p>
чотири і більше авторів	<p>Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.</p> <p>Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : [б. в.], 2013. 352 с.</p>
автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	<p>The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.</p> <p>Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.</p> <p>Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.</p> <p>Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України : монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ : УБС НБУ, 2008. 369 с.</p> <p>Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY : Anchor, 2000. 680 p.</p>
автор(и) та перекладач(і)	<p>Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY : Dover, 1951. 196 p.</p>

без автора	<p>Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення : колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків : Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1).</p> <p>Конституція України : наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с.</p> <p>Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / ред. М. І. Хавронюк. Київ : Дакор, 2016. 496 с.</p> <p>Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>Правове виховання в сучасній Україні : монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2013. 440 с.</p> <p>Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ : Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.</p> <p>Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
Приклади	БАГАТОТОМНІ ВИДАННЯ
	<p>Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Нац. кад. прав.наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.</p> <p>Енциклопедія історії України : у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>Кримінальне право України. Загальна частина : підручник : у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. Т. 1. 456 с.</p>

	<p>Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p> <p>Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків : Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяка. 576 с.</p>
ІНШІ ВИДАННЯ	
Автореферати дисертацій	<p>Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p> <p>Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках : автореф. дис. . канд. іст. наук : 20.02.22/ Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2017. 20 с.</p>
дисертації	<p>Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні : дис. . д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.</p> <p>Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель : дис. канд. юрид. наук : 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.</p> <p>Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>

архівні документи	<p>Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. // ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки // ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія ; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка // Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
патенти	<p>Люмінісцентний матеріал : пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1).120 с.</p>
препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>
стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107- 1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>

бібліографічні показчики	<p>Володимир Володимирович Сташис : (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків : Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).</p> <p>Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одиссей, 2003. 128 с.</p> <p>Систематизований показчик матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ : Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.</p>
каталоги	<p>Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ	
розділ книги	<p>Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. Кримінологія. Загальна та Особлива частини : підручник / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.</p> <p>Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю. Харків : Право, 2010. С. 221–229.</p> <p>Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : монографія / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв : Іліон, 2016. С. 87–109.</p> <p>O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. Gender issues across the life cycle / Ed. B. R. Wainrib. New York, NY : Springer, 1992. P. 107–123.</p>

тези, доповідь	<p>Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків : Право, 2017. С. 7–9.</p> <p>Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні : матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.</p> <p>Шаповал В. Свобода та "природні права" людини як основа людського виміру права. Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи) : матеріали першого всеукр. круглого столу, м. Львів, 16–17 верес.2005 р. Львів : Край, 2006. С. 286–295.</p> <p>Wu C. K., Makhlof M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. Light Metals 2011 : Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011. Hoboken, NJ : Wiley, 2011. P. 834–836.</p>
стаття з довідкового видання	<p>Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Юрид. думка, 2007. С. 550.</p> <p>Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. Велика українська юридична енциклопедія. Харків : Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. С. 573–574.</p> <p>Ріяка В. О. Декларація митна. Юридична енциклопедія. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 2. С. 29.</p> <p>Bergmann P. G. Relativity. The New Encyclopedia Britannica. Chicago, IL : Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508.</p>

<p>стаття з продовжу- ваного видання</p>	<p>Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. Проблеми законності. Харків, 2013. Вип. 123. С. 65–77.</p> <p>Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.</p> <p>Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. Держава і право. Юридичні науки. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–166.</p>
<p>стаття з періодичного видання (журнал, газета)</p>	<p>Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. Часопис Київського університету права. 2016. № 4. С. 84–88.</p> <p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська державного правління: питання теорії та практики. Право України. 2009. № 10. С. 57–60.</p> <p>Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. Journal of Higher Education. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.</p> <p>Середа М. Мирні зібрання : практика адмін. судів 2015 р. Юридичний вісник України. 2016. 12–18 лют. (№ 6). С. 5.</p> <p>Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. Голос України. 2016. 29 січ. (№ 16). С. 6–7.</p> <p>Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. New York Times. 2010. March 31. P. C1.</p>

рецензії	<p>Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. Віче. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем : монографія. Київ : Кондор, 2013. 407 с.</p> <p>Драч О. О. [Рецензія]. Український історичний журнал, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси : ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.</p> <p>Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. Journal of Criminal Justice Education. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.</p>
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	
Приклади	<p>Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). Верховний Суд України : офіц. веб-сайт. URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства : електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). RL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із аднаціональної і транснаціональної точок зору. роблеми аконності. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852.</p> <p>Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні : монографія. Харків ; Костянтинівка, Сектор "С" АТО : Юрайт, 2016. 116 с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p> <p>Feminism. Encyclopædia Britannica online. URL:</p>

	<p>http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism.</p> <p>Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. Meaningful Play 2010 : October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed:17.03.2017).</p>
ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ	
Приклади	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ : Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.</p> <p>Правова основа діяльності органів державної влади : зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків : ФІНН, 2010. 303 с.</p> <p>Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.</p> <p>Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389- VIII. Голос України. 2015. 10 черв. (№ 101).С.4.</p> <p>Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). Офіційний вісник України. 2013. № 3. Ст. 91.</p> <p>Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18 (дата звернення: 17.03.2017).</p>

Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році : від 15.09.2016 р.
№ 5132. Законотворчість : база даних / Верхов. Рада України.
URL:
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035
(дата звернення:17.03.2017).

Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., судова справа № 551/818/14-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL:
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#> (дата звернення: 17.06.2016).

Case of Benham v. The United Kingdom (Application no. 19380/92): Judgment European Court of Human Rights, 10 June 1996. HUDOC / European Court of Human Rights. URL:
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990> (Last accessed: 17.03.2017).

Примітка:

При складанні бібліографічного опису необхідно використовувати скорочення, подані в ДСТУ 3582:2013 "Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою", ДСТУ 7093:2009 "Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполучень, поданих іноземними європейськими мовами

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ РОБІТ МАГІСТРІВ**

спеціальності 183

Технології захисту навколишнього середовища

Затверджено на засіданні Навчально методичної ради Навчально наукового інституту екобезпеки та управління Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління. (протокол № 04 від 28 грудня 2022 року)

Розробники: Маркіна Л.М., доктор технічних наук, професор кафедри екологічного аудиту та технологій захисту довкілля
Іващенко Т.Г., доктор технічних наук, с.н.с., завідувач кафедри екологічного аудиту та технологій захисту довкілля
Власенко О.В., науковий співробітник

Рецензенти: Д'яченко Н.О., кандидат геологічних наук

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління

Міндовкілля України

Вул. Митрополита Василя Липківського, 35, корп. 2, Київ, 03035